การเฝ้าระวังผู้ป่วยกล้ามเนื้ออัมพาตอ่อนปวกเปียกแบบเฉียบพลัน

(Acute Flaccid Paralysis : AFP)

กิจกรรมที่สำคัญประการหนึ่งในการกวาดล้างโปลิโอ คือ การเก็บอุจจาระของผู้ป่วยกล้ามเนื้ออัมพาตอ่อนปวกเปียกแบบเฉียบพลัน (AFP) ทุกรายส่งตรวจที่สถาบันวิจัยวิทยาศาตร์สาธารณสุข กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ จากรายงานของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุข พบว่า มีตัวอย่างอุจจาระ 12 ราย (10.3%) จากอุจจาระทั้งหมดของผู้ป่วย AFP 117 ราย ที่ได้รับการสอบสวนแล้วไม่สามารถทำการตรวจได้เนื่องจาก ปริมาณอุจจาระน้อยเกินไป จึงขอนำเสนอข้อแนะนำในการเก็บตัวอย่างเพื่อตรวจวินิจฉัยโปลิโอทางห้องปฏิบัติการของสถาบันวิจัยวิทยาศาตร์สาธารณสุข ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. เก็บตัวอย่างอุจจาระอย่างน้อย 8 กรัม หรือเท่ากับ 2 นิ้วหัวแม่มือผู้ใหญ่ใส่ในภาชนะที่มีฝาปิดและไร้เชื้อ

2. เก็บตัวอย่างโดยเร็วที่สุด ภายใน 7 - 14 วัน หลังการป่วย และไม่เกิน 1 เดือน

3. เก็บตัวอย่าง 2 ครั้ง ครั้งแรกทันทีตามกำหนด ครั้งที่ 2 ห่างจากครั้งแรก 24 - 48 ชั่วโมง

4. ปิดฉลาก แจ้งชื่อผู้ป่วย วันที่เก็บ และชนิดของตัวอย่างบนภาชนะ ให้ชัดเจน

5. ใส่ภาชนะที่บรรจุตัวอย่างแล้วในถุงพลาสติกรัดยาง แช่ในกระติกน้ำแข็งให้มีปริมาณน้ำแข็งเพียงพอเมื่อถึงปลายทาง ส่งตรวจที่ฝ่ายไวรัสระบบทางเดินอาหาร สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุข กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ ห้องปฏิบัติการจะส่งกระติกน้ำแข็งกลับต้นทางโดยไปรษณีย์พัสดุภัณฑ์

6. แนบแบบส่งตัวอย่างของห้องปฏิบัติการที่กรอกประวัติผู้ป่วยครบแล้ว ไปพร้อมกับตัวอย่าง

7. แจ้งชื่อ และที่อยู่ของผู้ต้องการทราบผลให้ชัดเจน

8.กรณีที่ไม่สามารถส่งตัวอย่างได้ทันที ให้เก็บใส่ตู้เย็นในช่องแช่แข็งเพื่อรอส่งตรวจ

ตารางที่ 1 จำนวนผู้ป่วย AFP ในแต่ละเขตสาธารณสุขจำแนกตามรายเดือน ประเทศไทย พ.ศ. 2540

เขตสาธารณสุข	มค	กพ	มีค	เมย	พค	มิย	กค	สค	กย	ตค	พย	ธค	รวม
กรุงเทพฯ	0	0	0	0	0	0	0	2	0	1	1	0	4
เขต 1	1	2	1	0	0	0	1	0	2	1	0	0	8
เขต 2	0	0	1	0	3	2	1	1	1	0	1	1	11
เขต 3	0	0	1	1	0	0	0	2	0	0	0	0	4
เขต 4	0	0	0	1	0	0	1	1	1	1	1	0	6
เขต 5	3	1	1	3	1	1	0	0	2	1	4	0	17
เขต 6	0	1	1	3	6	0	0	2	1	4	1	1	20
เขต 7	1	0	1	0	0	0	2	1	1	5	1	0	12
เขต 8	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	1	0	3
เขต 9	2	0	1	0	2	2	0	2	0	2	1	0	12
เขต 10	2	0	0	2	1	2	0	1	0	1	1	0	10
เขต 11	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	2	0	5
เขต 12	0	0	0	1	1	0	1	0	0	1	1	0	5
รวม	9	4	7	11	15	8	7	13	9	17	15	2	117

ข้อมูลในตารางที่ 1 เป็นจำนวนผู้ป่วย AFP ที่กองระบาดวิทยารวบรวมได้จาก รง. 506 และจากกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ แต่ข้อมูลผู้ป่วย AFP จากตารางที่ 2 นั้น เป็นข้อมูลที่ผ่านเข้ามาทางระบบรายงาน 506 เท่านั้น

ตารางที่ 2 จำนวนผู้ป่วย AFP ในแต่ละเขตสาธารณสุข จำแนกตามเครื่องชี้วัดทางระบาดวิทยา ประเทศไทย พ.ศ. 2540

Zone	1997							
	AFP						Specimens Collection	
	# AFP Cases	Case Classification			AFP Rate			
		Wild poliovirus	Discarded (non-polio AFP)	Pending	total AFP rate	non-polio AFP rate	% with 2 spec. witnin 14 days	% with any specimen
Bangkok	4	0	4	0			100	100
Zone 1	8	0	5	3			75	88
Zone 2	11	0	7	4			73	82
Zone 3	4	0	3	1			75	100
Zone 4	6	0	4	1			67	100
Zone 5	17	0	10	7			65	82
Zone 6	20	1	15	4			65	90
Zone 7	12	0	5	7			25	92
Zone 8	3	0	3	0			100	100
Zone 9	12	0	8	4			50	92
Zone 10	10	0	9	1			60	90
Zone 11	5	0	4	1			80	100
Zone 12	5	0	4	1			40	80
TOTAL	117	1	81	35			62	90

Zone = เขตสาธารณสุข

AFP cases = จำนวนผู้ป่วย AFP ทั้งหมด

Case classification = ประเภทของผู้ป่วย AFP

Discarded = ผู้ป่วย AFP ที่ไม่ใช่โปลิโอ

Wild poliovirus = ผู้ป่วย AFP ที่ตรวจพบเชื้อไวรัสธรรมชาติจากอุจจาระ

Pending = ผู้ป่วย AFP ที่กำลังรอผล

total AFP rate = อัตราป่วยด้วย AFP ทั้งหมดต่อประชากรแสนคนที่อายุต่ำกว่า 15 ปี

non - polio AFP rate = อัตราป่วยด้วย AFP ต่อประชากรแสนคนที่อายุต่ำกว่า 15 ปี

% with 2 spec. within 14 days = % ของอุจจาระที่ส่งตรวจภายใน 14 วันนับจากวันที่ผู้ป่วยเริ่มมีอาการอัมพาต

% with any specimens = % ของอุจจาระที่ส่งตรวจทั้งหมด

หมายเหตุ total AFP rate และnon - polio AFP rate ยังไม่มีตัวเลข เนื่องจาก กำลังตรวจสอบกับจังหวัดเกี่ยวกับข้อมูลประชากรที่อายุต่ำกว่า 15 ปี